

Foto: UNICEF/NYHQ2009-2260/Kele Holt

Fatima, 7 år, från Etiopien sitter på en säng i sitt hem. Hon könsstympades vid ett års ålder i sin by Karensa. Nu är hennes mamma gravid igen men hälsoarbetare talar med henne om att inte könsstympa barnet om det blir en flicka. Etiopien är ett av de länder i världen där flest flickor könsstympas, men i takt med att samhällen får information om de skadliga effekterna minskar omfattningen sakta men säkert.

Världens flickor diskriminerade och utsatta

På många platser i världen utsätts flickor för en konsekvent och förödande diskriminering i förhållande till jämnåriga pojkar. Den börjar redan på fosterstadiet och fortsätter genom hela barndomen och upp i vuxen ålder. Denna diskriminering drabbar inte bara den utsatta individen. Hela samhället blir lidande när flickors och kvinnors rättigheter kränks. I detta faktablad redogör vi för några av de mest flagranta brotten mot flickors rättigheter och ger exempel på artiklar i FN:s barnkonvention som berörs.

Generellt sett betraktas flickor i många kulturer som mindre viktiga än pojkar. Det handlar både om nedärvda värderingar och om traditioner som upprätthåller värderingarna, t ex seden att flickor gifts bort och därmed lämnar den egna familjen. Eftersom flickorna efter giftermålet upphör att bidra till sin egen familj betraktas det i många samhällen som bortkastat att spendera tid, kraft och pengar på döttrarna. I stället läggs fokus på pojkarnas utveckling, utbildning och framtida försörjning. I en familj med kvinnor, män och

barn är flickorna ofta de som har den i särklass lägsta ställningen.

Flickor nekas utbildning, hälsa och skydd just för att de är flickor. Konsekvensen av att deras rättigheter på detta sätt berövas dem begränsar deras liv, tvingar dem att leva så som omgivningen kräver och minskar deras möjligheter att nå sin fulla potential som vuxna. Ofta saknar de juridiska rättigheter och den kunskap och de möjligheter som krävs för att göra sin röst hörd och för att ta sig ur sin situation.

SELEKTIV ABORT

Modern ultraljudsteknik har medfört att diskrimineringen av flickor börjar redan på fosterstadiet. I många länder, däribland befolkningsjättarna Indien och Kina, tar många familjer reda på vilket kön fostret har. Är det en flicka aborteras det. De flickebarn som ändå föds riskerar att dödas efter födseln eller att dö under sina första levnadsår av brist på mat, sjukvård och annan omvårdnad. De resurser som finns satsas i stället på pojkarna. Sammantaget har denna extrema diskriminering

Fortsätter på nästa sida.

”Dagens flickor är morgondagens kvinnor. Flickors talanger, idéer och energi är avgörande för att nå våra mål om jämställdhet, utveckling och fred. För att en flicka ska kunna nå sin fulla potential behöver hon växa och utvecklas i en omgivning som ger henne möjligheter, som tillgodoser hennes själsliga, intellektuella och materiella behov av överlevnad, skydd och utveckling, och som respekterar hennes rätt till likabehandling.”

BEIJING PLATFORM
FOR ACTION

gjort att mellan 60 och 100 miljoner kvinnor idag ”fattas” i den officiella statistiken i Sydasiens, Kina, Nordafrika och Mellanöstern.

Barnkonventionen artikel 6: Varje barn har rätt att överleva och utvecklas.

KVINNLIG KÖNSTYMPNING

Kvinnlig köNSTYMPNING förekommer på många håll i världen men är vanligast i delar av Afrika. Det innebär att man skär bort eller skadar delar av en flickas könsorgan. Sedvänjan ser olika ut på olika platser och hur allvarliga konsekvenserna blir varierar därför. Oftast är flickan mellan fyra och åtta år vid ingreppet men det förekommer även att man köNSTYMPAR spädbarn, tonårsflickor eller unga kvinnor.

Ingreppet sker oftast utan bedövning och under primitiva former. Det gör att risken för infektioner och komplikationer är stor, liksom risken för långvariga psykiska men. Det framtida sexuallivet blir smärtsamt och förlossningarna ofta svåra med risk för dödlig utgång för både mor och barn.

Trots att kvinnlig köNSTYMPNING är en djupt rotad sedvänja i många kulturer har arbetet mot dessa skadliga ingrepp varit framgångsrikt och förekomsten minskar sakta men säkert. Många länder har infört lagar som förbjuder köNSTYMPNING, däribland Burkina Faso, Egypten, Etiopien och

Sudan. Unicef uppskattar att det idag finns mellan 70 och 140 miljoner flickor och kvinnor i världen som har blivit köNSTYMPADE.

Barnkonventionen artikel 24:3: Alla länder ska arbeta för att avskaffa traditionella sedvänjor som är skadliga för barns hälsa.

Barnkonventionen artikel 37: Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling och bestraffning.

ARBETE I HEMMET

Stora krav ställs på många flickor när det gäller arbete i hemmet. Från mycket ung ålder måste de t ex hämta vatten, laga mat, städa och ta hand om småsyskon. Förutom att vara ett hinder för deras skolgång innebär detta att många flickor inte får tid att leka. I Afrika och Asien uppskattar man att flickor i åldern 10 till 14 år arbetar sju timmar eller mer om dagen i sina hem medan deras bröder tillåts ägna sig åt t ex läxor eller lek.

Barnkonventionen artikel 31: Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

SÄMRE HÄLSA

Kartläggningar visar att andelen undernärda flickor på många platser är större än andelen undernärda pojkar. När det är knappt om mat är det i första hand männen och pojkarna

som får äta sig mätta. Det är också vanligare att pojkar vaccinerats och får tillgång till sjukvård vilket gör att barnadödligheten bland flickor är högre. För de lite äldre flickorna från fattiga familjer finns stor risk att de hamnar i farliga okvalificerade arbeten och därigenom drar på sig skador och sjukdomar.

Väldet mot flickor är utbrett i många länder. I Pakistan, t ex, accepterar många flickor våld i och på väg till skolan eftersom de är vana vid att utsättas för våld hemma.

Barnkonventionen artikel 24: Barnet har rätt till hälso- och sjukvård och till bästa möjliga hälsa.

BRISTANDE SKOLGÅNG

Fattiga familjer har ofta inte råd att skicka alla barnen till skolan. Bl a måste man i många länder betala både avgifter och skoluniformer. I det läget väljer många att satsa de pengar som finns på pojkarnas skolgång. Flickorna får istället arbeta i hemmet. Problemet visar sig t ex i statistiken över läskunnighet. I utvecklingsländerna saknar 14 procent av flickorna i åldern 15-24 år läs- och skrivkunnighet medan motsvarande siffra för pojkarna i samma ålder är 9 procent.

En positiv utveckling är att andelen flickor som går i grundskolan ökat markant under senare år. Att flickor får gå klart skolan har inte bara en positiv effekt på deras egna liv, utan påverkar enligt entydiga studier hela samhället i positiv riktning. Ett extra utbildningsår ökar flickornas framtida inkomst med mellan 10 och 20 procent.

Barnkonventionen artikel 28: Barnet har rätt att gå i skolan.

ARBETE SOM HEMHJÄLP

Många flickor skickas iväg för att arbeta i främmande familjer som hemhjälp. Denna grupp är väldigt utsatt eftersom ingen ser vad som försigår innanför hemmets väggar. De utsätts ofta för olika typer av övergrepp, t ex misshandel och sexuellt utnyttjande. Globalt uppskattas över 100 miljoner människor – de flesta flickor och unga kvinnor – arbeta i främmande hem där de är helt skyddslösa. Enligt FN:s arbetsorganisation finns det fler flickor under 16 år i denna sektor än i någon annan typ av arbete.

Barnkonventionen artikel 9: Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja.

Barnkonventionen artikel 32: Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Aqila, 8 år, passar sin lillebror Abdul Wahid utanför deras hem i Bamyanprovinsen, Afghanistan. Familjen tillhör minoritetsgruppen Hazarer och Aqila och hennes syskon väver mattor i upp till åtta timmar om dagen. Aqila måste också hjälpa till med hushållsarbetet och passa mindre syskon. Ibland går hon i skolan. ”Hon har ingen tid att leka. Hon kan inte de enklaste lekar, som att hoppa rep. Barn borde få leka men vi har inte den förmånen”, säger hennes äldre bror.

Foto: UNICEF/NH02/07-1230/Shehzad Noorani

Foto: UNICEF/NVHQ2009-2316/Humaira Yasmin Sheba

Foto: UNICEF/NVHQ2009-0488/Olivier Asselin

Jane, 16 år, från Sierra Leone blev tillsagd att lämna hemmet när hon blev gravid. Nu är hon i åttonde månaden och bor med sin mormor, som också hjälper barnets far. Ingen av de två ungdomarna går i skolan. 54 procent av flickorna i Sierra Leone gifter sig före 18 års ålder och graviditet är den tredje vanligaste orsaken till att elever lämnar grundskolan.

Rina, 14 år, från Bangladesh togs ur skolan i sjätte klass för att gifta sig. Hennes man slog henne och lämnade sedan tillbaka henne till föräldrarna och krävde en större hemgift. Nu står hon utanför sina föräldrars hem i Jamalpur och vet inte vad som kommer att hända.

BARNÄKTENSKAP

Barnnäktenskap är en sedvänja som är på tillbakagång över hela världen. Men det är fortfarande ett enormt problem i många länder. 28 000 flickor under 18 år gifts bort varje dag, en del inte äldre än i 10-årsåldern.

35 procent av de kvinnor i utvecklingsländerna som idag är 20-24 år gifte sig innan de fyllde 18 år. I Sydasiens gifte hela 46 procent av flickorna bort för 18 års ålder medan siffran för västra och centrala Afrika är 43 procent. En del flickor tvingas gifta sig i mycket tidig ålder, innan de ens kommit i puberteten.

Generellt sett gifte sig inte barn som fortfarande går i skolan. Att uppmuntra att flickor går i skolan är därför ett effektivt sätt att minska antalet barnnäktenskap.

Barnkonventionen, flera artiklar: *Barnet har rätt till utbildning, fritid, god hälsa, yttrandefrihet och att skyddas mot våld och sexuella övergrepp.*

TIDIGA GRAVIDITETER

Liksom barnnäktenskapen minskar andelen tonårsgraviditeter i alla regioner i världen, förutom i Afrika söder om Sahara. Ändå står tonårsflickor för tio procent av alla förlossningar i världen. För flickor mellan 15 och 19 år är den vanligaste dödsorsaken relaterad till graviditet. Varje år föder 14 miljoner flickor mellan 15 och 19 år barn. 70 000 av dem dör av förlossningskomplikationer som ofta hänger samman med att deras kroppar inte är färdigut-

vecklade. Många andra tonårsflickor dör i samband med osäkra aborter.

Barn som föds av tonårsflickor föds ofta för tidigt och är mycket små. Barnadödligheten för barn under ett år är 60 procent större när mamman är yngre än 18 år, jämfört med om mamman är över 19 år.

Barnkonventionen, flera artiklar: *Barnet har rätt till överlevnad, utbildning och god hälsa.*

HIV OCH AIDS

Kvinnor smittas av biologiska skäl lättare av hiv-viruset än män. Flickor och unga kvinnor är allra mest utsatta eftersom de ofta utsätts för sexuellt våld och tvång och ofta inte har möjlighet att säga nej till sex eller kräva att kondom används. Unga kvinnor har också sämre kunskaper om hiv och aids än de unga männen. På många platser, bl a i Afrika, är det vanligt att tonårsflickor har en äldre s k *sugar daddy* som förser dem med pengar i utbyte mot sex, något som bidrar till hiv-spridningen. Inte sällan har manliga lärare liknande förhållanden med kvinnliga elever.

Globalt sett är över 60 procent av alla ungdomar som lever med hiv flickor och unga kvinnor. I Afrika söder om Sahara är siffran nästan 70 procent.

Barnkonventionen artikel 24: *Barnet har rätt att åtnjuta bästa möjliga hälsa.*

BRISTANDE TILLGÅNG TILL VATTEN OCH SANITET

Närmare hälften av jordens befolkning saknar riktiga toaletter och möjlighet att tvätta

händerna i samband med toalettbesök. Det är en humanitär katastrof som orsakar miljontals människors död årligen.

För flickor medför bristen på skoltoaletter särskilda problem eftersom det gör att många undviker att gå till skolan, särskilt i samband med mens, och att de hoppar av från skolan i förtid. När de är hemma tvingas de ofta ge sig ut nattetid i fälten eller skogarna, eller till offentliga toaletter, något som ofta är både stressande och farligt.

Att förbättra tillgången på rent vatten genom att t ex bygga lokala brunnar innebär en avgörande förbättring för flickor och kvinnor eftersom det ofta är deras uppgift att hämta vatten. Lokala brunnar sparar många timmar i veckan som kan användas till skolarbete eller annan produktiv verksamhet.

Barnkonventionen, flera artiklar: *Barnet har rätt till utbildning, fritid och god hälsa.*

GATUBARN

Flickor är generellt sett mer utsatta för våld och sexuella övergrepp än pojkar. Det innebär att flickor som lever på gatan är extremt utsatta. 30 miljoner flickor lever idag som gatubarn runt om i världen. I Etiopien uppgår 95 procent av flickorna som bor på gatan att de utnyttjats sexuellt.

Barnkonventionen artikel 34: *Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.*

BARN I KRIG OCH KATASTROFER

I det kaos som uppstår i krig och katastrofer ökar alltid våldet mot flickor och kvinnor. I krig kidnappas många flickor och unga kvinnor av väpnade grupper och används som barnsoldater eller som sex- och hushållslavar. I krig i bl a Kongo och Sudan har väpnade styrkor satt i system att våldta flickor och kvinnor som ett sätt att knäcka samhällen psykiskt, skrämman människor till lydnad och förödmjuka fiender. De risker som flickor utsätts för i en väpnad konflikt gör att många föräldrar förbjuder sina döttrar att röra sig fritt i samhället eller att ens lämna hemmet, vilket visserligen innebär ökad trygghet, men samtidigt medför att de inte kan gå i skolan.

Efter naturkatastrofer, som jordbäv-

ningen i Haiti 2010, råder ofta kaos och familjer har splittrats. Detta utnyttjas av kriminella till att röva bort ensamma barn och ungdomar till trafficking. Flickor är särskilt utsatta.

Barnkonventionen artikel 38: *Barnet får inte användas av väpnade grupper.*

Barnkonventionen artikel 35: *Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras.*

TRAFFICKING

Den vanligaste formen av trafficking – människohandel – är sexuell exploatering. 79 procent av all trafficking handlar om sexuell exploatering och dess offer är nästan uteslutande flickor och kvinnor. De som lyckas fly och återvända till sin hemort möter ofta en tuff verklighet. På

grund av skam och skvaller blir de ofta socialt utstötta, både av sin familj och av samhället i stort. Risken är därför stor att de hamnar i prostitution eller annan exploatering.

En orsak till att barn utnyttjas beror på att de är lättare att kuva än vuxna. En del betraktar också barn, och särskilt flickor, som objekt utan några som helst rättigheter. De flesta sexköpare är också män vilket gör flickor mer utsatta.

Barnkonventionen artikel 34: *Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.*

Barnkonventionen artikel 35: *Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras.*

Det här kan DU göra!

Listan över den diskriminering och det våld som särskilt drabbar flickor är förfärande. Samtidigt menar många experter att satsningar på flickors rättigheter inte bara hjälper de enskilda flickorna utan även är det mest effektiva sättet att generera utveckling och bekämpa fattigdom. Kom med i den nya fronten för flickors rättigheter!

1

Utbilda en flicka i Kongo om hennes rättigheter!

I Kongo kränks människors rättigheter dagligen och flickor är särskilt utsatta. Den flicka som har kunskaper om mänskliga rättigheter och vet sitt eget värde har större möjlighet att göra anspråk på sina rättigheter. FN-förbundet arbetar med att öka barns och flickors kunskaper i frågor som mänskliga rättigheter, jämställdhet och demokrati, och med att ge dem verktygen och självförtroendet som de behöver för att använda dessa kunskaper.

Om du bidrar med 100 kr ser vi till att tre flickor i Kongo får ökade kunskaper om sina rättigheter. Ge din gåva på pg 90 00 79 - 5, ange "flicka".

2

Engagera andra!

Många skulle reagera och vilja göra en skillnad ifall de kände till förhållandena för världens flickor och gavs möjligheter att agera. Du kan ge dem denna möjlighet genom att sprida informationen vidare, kanske med koppling till Internationella Kvinnodagen den 8 mars!

Detta fyrsidiga faktablad kan beställas gratis i upp till tio exemplar – mejla info@fn.se. Världshorisonts temanummer om flickor kan beställas från FN-förbundets butik på nätet: www.fn.se/butik. Sprid tidningar och faktablad till kollegor, skolor, vänner och bekanta!

Att skicka insändare till lokalpressen är ett effektivt och enkelt sätt att nå ut till många människor. Berätta kortfattat om hur flickor har det i världen och ge förslag på hur läsarna kan agera. Skicka texten till din lokala tidning!

3

Bjud ett barn på skolmat!

Gratis skolmat gör så att fler barn kommer till skolan och studieresultaten förbättras. Framförallt leder det till att antalet flickor i skolan ökar. En flicka som får utbildning föder färre barn och löper mindre risk att drabbas av fattigdom och sjukdomar. Utbildningen leder även till ökad självkänsla hos flickor och att samhällen på sikt blir mer jämställda och välmående. Bjuder du ett barn på skolmat förbättrar du situationen för en hel familj och i förlängningen för ett helt samhälle!

Att ge en skolmåltid till ett barn som lever i fattigdom kostar bara två kronor. För 100 kr ser vi till så att ett barn får skolmat i två månader och 250 kr räcker för en hel termin. Ge din gåva på pg 90 00 79-5, ange "skolmat".